

Тасмасис О.О.

асистент,

Одеський національний морський університет

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІЙ АРТИКЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Грамматика – це інструмент, за допомогою якого можна описати будь-яку мову. Грамматика рідної мови підвладна кожному; вже з дитинства ми вчимося складати речення. Вивчаючи англійську мову, ми стикаємося з необхідністю ще раз самостійно та усвідомлено пройти цей шлях.

Слід зауважити слова Елайзи Дулітл, героїні п'єси Джорджа Бернарда Шоу «Пігмаліон», – «Не бажаю я грамотно говорити. Я хочу говорити як леді» [7, с. 16].

Можливо Еліза не мала бажання говорити грамотно, але без граматики вона не змогла б говорити зовсім. Грамматика – це система слів та конструкцій, та наше головне надбання.

Питання про природу артикльовисвітлювалося ще в ранніх англійських описових (донормативних) граматиках XVI ст. та продовжує активно вивчатися в наш час. В XVII ст. деякі автори граматик вже вважали артикль самостійною частиною мови. В цей період були поширені і більш приватні трактування: артикль – як властивість іменника, артикль – визначник, артикль – частка.

Ю.О. Миронець зазначає, що терміни «definite» та «indefinite» ввів Дж. Хауелл у 1662 р. [2, с. 74].

Метою статті є виявлення загального категоріального плану даного мовного явища та окремого, проявлення загальних категоріальних рис, які властиві англійській мові як особливі, з їх унікальним історичним розвитком.

Більшість граматистів дотримувалися погляду на артикль як на самостійну частину мови ще в XIX ст., разом з тим існувала концепція, згідно якій артикль входив до розряду займенників та прикметників. При цьому в одних граматиках артикль класифікований як означений (definitive) прикметник, в інших – як виділений (distinguishing) прикметник або вказівний (demonstrative) прикметник, а деякі граматисти вважали його обмежуючим (limiting) прикметником. В XX ст. далеко не всі граматисти вважали артикль самостійною частиною мови. Дж. Керм відносив артикль до складу частин мови, а розглядав його застосування тільки у зв'язку з класифікацією іменників. Він констатував важливість вживання означеного артиклю з власними назвами у множині.

О. Есперсен відносив артикль до займенників, означений артикль входив до складу вказівних займенників, а неозначений – до складу неозначених займенників. Граматист вважав артикль показником того, що виділено контекстом чи мовною ситуацією, а також показником типового в семантиці іменника, називаючи визначений займенник детермінуючим (the article of determination).

В сучасній описово-нормативній граматиці Р. Кверка, С. Грінбаума, Дж. Ліча та Я. Свартвика, яка заснована на аналізі фактичного матеріалу живої англійської мови, артикль розглядається тільки в тих розділах, де мова іде про класифікацію іменників та детермінантів іменників у складі словосполучень. Питання вживання артиклів пов'язане з питанням референції іменників, при цьому виділяється три типи референції: родова (generic) референція, конкретна (specific) та одинична (unique) [4, с. 5].

В іншій опублікованій граматиці артикль відноситься до службових частин мови, кваліфікується як самостійне слово, але й функціонує як маркер іменника. Одна з авторів цієї граматики

Н.В. Варгіна вважає можливим говорити не про нульовий артикль, а про «значну відсутність артиклю».

Додавання нульового артиклю до системи та визначення його функції являється важливим етапом в тенденції його вживання. Але в той же час воно вказує на явне протиріччя у навчанні О.І. Смирницького про лексичний статус артиклю, що визнають навіть його прихильники: адже при відсутності слова немає його лексичного значення [5, с. 382].

Однак особливої уваги заслуговують роботи, в яких це протиріччя долається, і теорія отримує подальшого розвитку. Істинним можна вважати твердження Н.Л. Огуречникової, яка проявляє послідовність та виключає нульовий артикль з системи. При цьому значення означеного та неозначеного артиклів не пов'язуються з індивідуалізацією та класифікацією. Стверджується, що вони несуть інформацію о кількості зазначеного чи змісту тих слів або словосполучень, які відповідають синтагмам артиклів. Іншими словами, за думкою Н.Л. Огуречникової, артикль являється показником не окремого іменника, а синтагми, виділяючи її початок. Оскільки артикль взагалі не являється обов'язковим елементом стійких синтаксичних моделей, ставити питання про нульовий синтаксичний знак неправомірно [3, с. 525].

Констатується наявність у артикля морфологічних, синтаксичних та семантичних ознак. Морфологічна ознака артиклю – його роль формального показника іменника як частини мови. Синтаксичною ознакою артиклю являється функція маркеру лівого кордону групи іменника, здійснення їм анафоричного зв'язку між головною та підрядною частиною речення. Наприклад: *The man who entered the room was tall and handsome.* Семантична ознака або функція полягає в повідомленні додаткової інформації про те, чи являється предмет, виражений іменником, відомим спікеру і адресату мови, чи він залишається незнайомим [4, с. 10].

Слід зауважити, що багатоаспектні дослідження концепту «артикль», що включають в себе його функції, семантичні, дискурсивні, когнітивні характеристики, а також експресивно-стилістичні функції, знаходяться у фокусі уваги вчених, серед яких найвідоміші цитовані дослідження В.Г. Адмоні (1955), О.І. Смир-

ницького (1959), М.М. Галинської (1959–1963), М.В. Нікітіна (1961), М.Я. Блоха (1963) та інших вчених.

Вченими-лінгвістами виконана велика робота, але уявлення про артикль постійно поповнюються новими функціональними підходами вивчення артиклів в аспектах морфології, синтаксису, семантики та стилістики висловлювання тексту.

О.В. Астапенко в своїй статті зазначив слова М.Ю. Чернишова, що «саме багатоаспектні функції артиклів (у поєднанні з функціями контексту) детермінують вживання артиклів в мові. Відомо, що артиклі очолюють список десяти часто застосованих одиниць сучасної англійської мови, з їх використанням пов'язана більшість мовних помилок». Англійські артиклі грають велику роль у формуванні різноманітних англомовних дискурсів, оскільки від їх граматично вірного використання залежить розуміння тексту [1, с. 209].

Є.В. Тимчук, в своєму дослідженні про систему артиклів англійської мови, аналізує переклади різноманітних текстів в контексті використання артиклів і приходять до висновку, що «саме ці службові слова, які мають великі змістові та стилістичні можливості, викликають найбільші труднощі, які являються причиною великої кількості помилок, спотворюючи сенс та розуміння змісту. Роль артиклів виявляється унікальною та неповторною особливо там, де функція впливу переважає над функцією повідомлення [6, с. 46].

Англійський артикль досі являється не до кінця вивченою категорією, про що свідчать нові наукові дослідження про способи вживання артиклів в сучасній англійській мові.

Кожен день ми стаємо свідками змін у вживанні артиклів в мові та текстах різноманітного характеру. З точки зору правил та норм сучасної мови – важко пояснити деякі приклади вживання артиклів в тому чи іншому контексті.

Список використаних джерел:

1. Астапенко Е.В. Тенденция употребления артиклей в современном английском языке. *Вестник Марийского государственного университета*. 2021. Т. 15. № 2. С. 209. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tendentsii-upotrebleniya-artikley-v-sovremennom-angliyskom-yazyke/viewer> (дата звернення: 26.01.2022)

2. Миронец Ю.А. История учений об артикле в грамматиках английского языка. АКД. Ленинград, 1969. С. 74.
3. Огуречникова Н.Л. Английский артикль. К вопросу о количественности в языковом мышлении. Москва : Наука, 2006. С. 525–545.
4. Рейман Е.А. Английский артикль – коммуникативная функция. Ленинград : «Наука», 1988. С. 5–10.
5. Смирницкий А.И. Морфология английского языка. Москва, 1959. С. 382.
6. Тымчук Е.В. Общее и отдельное в артиклевой системе английского языка : дис. кафедра филолол. наук. Москва, 2006. 46.
7. Шоу Бернад. Пігмаліон. Переклад з англійської: Микола Павлов. *Журнал «Всесвіт»*. 1999. № 11–12. С. 16.